

Do trzeciego razu sztuka?

Zdzisław M. Rurarz

Saturday, 17 April 2004

Polacy, po tym jak 25 marca br. Marek Borowski stworzył "Socjaldemokrację Polski", która przyjęła skrót SDPL, mają w swojej historii trzecią z kolei socjaldemokratyczną partię.

Proceder tworzenia lewicowych partii w Polsce, w tym socjaldemokratycznych, nie jest niczym nowym i trwa już od 122 lat. Pomijając różne twory socjalistyczne z lat 1870-ch, na dobre proceder ten zaczął się w 1882 r., w będącej pod zaborem rosyjskim Warszawie, kiedy to powstała Międzynarodowa Socjalno-Rewolucyjna Partia Proletariat, zwana także I Proletariatem lub Wielkim Proletariatem.

Od tego momentu nastąpił urodzaj partii lewicowych w Polsce o różnych nazwach i programach. Podobnie było gdzie indziej w świecie, jako że początek ruchów lewicowych, ograniczony głównie do Europy, zwłaszcza jej zachodniej części oraz częściowo USA, długo nie był "upartyjniony". Pod koniec pierwszej połowy XIX stulecia jednakże, pod wpływem działalności Marksa i Engelsa, zaczęły kształtować się dwa ich nurty, które zaczęły przybierać kierunek komunistyczny i socjalistyczno-socjaldemokratyczny.

Pierwszą partią lewicową był założony w Brukseli na przełomie lat 1845/1846 przez Marksa i Engelsa, przyszłych autorów Manifestu Komunistycznego, KKK, Komunistyczny Komitet Korespondencyjny (nazywany przez jego twórców "naszą partią"). Partia, złożona z 17-tu emigrantów niemieckich, została nazwana komunistyczną dlatego, żeby podkreślić jej radykalny i rewolucyjny charakter, diametralnie odmienny od różnych socjalistycznych ugrupowań, które miały ugodowy charakter. Następnie, w 1847 r. w Londynie, Marks z Engelsem stworzyli ok. 300-osobowy Związek Komunistów, zrzeszający tym razem już wielu emigrantów politycznych z krajów Europy. ZK jednakże (KKK w międzyczasie uległ samolikwidacji) miał krótki żywot, przestając istnieć w 1852 r. Odtąd, aż do maja 1917 r., kiedy to po rozłamie szwedzkiej socjaldemokracji wyłoniła się Partia Lewicy-Komuniści (w 1921 r. przyjęła nazwę Komunistycznej Partii Szwecji), tworzone partie lewicy przyjmowały z reguły miano "socjaldemokratycznych", "socjalistycznych", jak też "robotniczych". Wynikało to m. in. stąd, że stworzona przez Marksa i Engelsa w 1864 r. I Międzynarodówka przyjęła nazwę Międzynarodowego Stowarzyszenia Robotników, a nie komunistów, socjalistów czy socjaldemokratów. Dopiero utworzona w 1889 r. II Międzynarodówka stała się, choć nie z oficjalnej nazwy, międzynarodowym zrzeszeniem socjaldemokratycznych partii, które w tym czasie istniały już w wielu krajach.

Co się tyczy ruchu lewicowego na ziemiach polskich pod zaborem, to po wspomnianym powyżej i o krótkim żywocie I Proletariacie, w 1883 r. powstał Proletariat II, zwany Drugim lub Małym (oficjalnie używał nazwy Socjalno-Rewolucyjna Partia Proletariat). Z jego szeregów wyłoniły się następnie dwie partie: utworzona w Paryżu w listopadzie 1892 r. PPS, Polska Partia Socjalistyczna oraz utworzona latem 1893 r. w zaborze rosyjskim "Socjaldemokracja Polski", wkrótce nazwana SDKP, Socjaldemokracją Królestwa Polskiego. W 1900 r. partia przyjęła nazwę SDKPiL, Socjaldemokracji Królestwa Polskiego i Litwy. SDKPiL od 1899 r. współpracowała ściśle z SDPRR, Socjaldemokratyczną Partią Robotniczą Rosji, a od 1903 r. z jej bolszewickim skrzydłem, zwłaszcza po tym jak w 1912 r. utworzyli oddzielną partię, SDPRR(b). Bolszewicy bowiem, nie tak jak pozostałe socjaldemokratyczne i socjalistyczne partie II Międzynarodówki, reprezentowali "rewolucyjny" nurt, a nie "ugodowy".

Inaczej potoczyły się losy PPS, aczkolwiek i ona współpracowała z niektórymi partiami socjaldemokratycznymi państw zaborczych. W zaborze niemieckim na przykład, istniała PPS Zaboru Pruskiego, stanowiąc frakcję SPD, Socjaldemokratycznej Partii Niemiec. W zaborze austriackim z kolei, powstające od 1892 r. polskie grupy socjalistyczne i socjaldemokratyczne, które następnie przybrały nazwę Galicyjskiej Partii Socjaldemokratycznej, też wchodziły w skład Socjaldemokratycznej Partii Austrii, podobnie jak powstała w 1897 r. PPSD, Polska Partia Socjalno-Demokratyczna Galicji i Śląska Cieszyńskiego.

Po tych początkach, polskie partie lewicowe, jeszcze pod zaborem, a potem również w niepodległej II RP, zaczęły się mnożyć, dzielić i łączyć, a wreszcie zmieniać swoje nazwy. Pomijając szereg szczegółów tego procesu, niektóre z nich warto przypomnieć.

A więc, PPS, mimo dzielenia się na frakcje, w sumie zachowała swoją ciągłość, aż do wybuchu II wojny światowej, kiedy to na początku okupacji uległa samorozwiązaniu. Na jej miejscu powstała nowa partia o nazwie WRN, Wolność, Równość i Niepodległość, podczas gdy na emigracji partia, jako Komitet Zagraniczny PPS, istniała nadal. W 1943 r. powstała natomiast w okupowanym kraju RPPS, Robotnicza Polska Partia Socjalistyczna, współpracująca z PPR. Po wojnie zaś, w rodzącej się PRL, powstała "odrodzona" PPS, aby w grudniu 1948 r. połączyć się z PPR, w wyniku czego powstała PZPR. W 1987 r. PPS zaczęła się odradzać w kraju (na emigracji ciągle istniała), ostatecznie odradzając się w 1990 r. W rzeczywistości jednakże partia jest rozdarta i o marginalnym znaczeniu.

Diametralnie inne były dzieje SDKPiL. W grudniu 1918 r., wraz z PPS-Lewicą, utworzyła ona KPRP, Komunistyczną Robotniczą Partię Polski, która w lutym 1925 r. przyjęła nazwę KPP, Komunistycznej Partii Polski. Wynikało to stąd, że w marcu 1918 r. SDPRR (b), której SDKPiL była integralną częścią, zmieniła swoją nazwę na RKP(b), Rosyjską Komunistyczną Partię (bolszewików), a w konsekwencji tego SDKPiL poszła w jej ślady.

Żywość KPP nie trwał jednakże długo, gdyż w 1938 r. została ona rozwiązana przez Stalina, a na jej miejscu powstała w okupowanej Polsce w styczniu 1942 r. nie jakaś "odrodzona" partia socjaldemokratyczna, ale PPR, Polska Partia Robotnicza, która następnie stała się PZPR. Partia socjaldemokratyczna zaś, SdRP, Socjaldemokracja Rzeczypospolitej Polskiej, odrodziła się dopiero na jej gruzach, w styczniu 1990 r.

Ale i tym razem nie miała szczęścia, gdyż faktycznie już w kwietniu 1999 r., a formalnie w grudniu tegoż roku, zakończyła swój żywot, zamieniając się w SLD, Sojusz Lewicy Demokratycznej (jak nazywała się stworzona przez nią w 1991 r. koalicja wyborcza).

Jak się okazało jednakże, historia polskiej socjaldemokracji nie skończyła się wraz ze zgonem SdRP, gdyż w niecałe pięć lat po jej zniknięciu mamy jej nową partię - SDPL.

Czego można się po niej spodziewać?

Niczego. SDPL - jak zapowiedział to Borowski - stawia sobie za cel stworzenie "dobrego państwa", budowę "silnej Europy" i sprawowanie w kraju "lewicowych rządów".

Frazeologia! Polska socjaldemokracja nic dobrego dla kraju nie zdziałała w przeszłości i nie zdziała obecnie.

Nie jest natomiast wykluczone, że działać będzie na polecenie zewnętrznych "opiekunów", jak to już bywało w historii tej partii.

Close Window